

ÁHERSLUR Í FJÁRMÁLASTJÓRN Á KREPPUTÍMUM

Niðurstöður skoðanakönnunar meðal fyrirtækja á Norðurlöndum

capacent

EFNISYFIRLIT

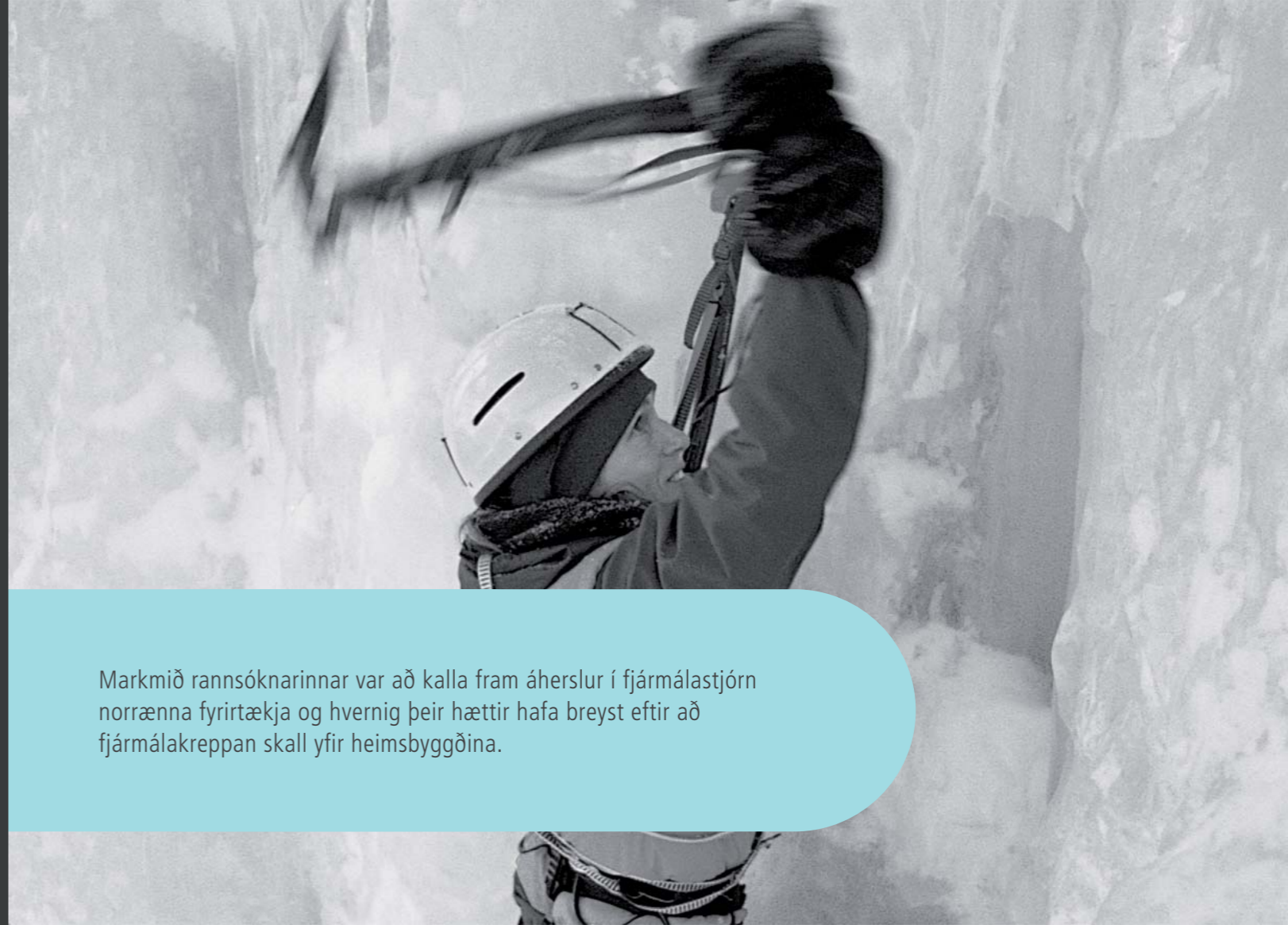
FORSAGA OG GÖGN.....	5
BEIN ÁHRIF FJÁRMÁLAKREPPUNNAR	6
Aukning skulda.....	6
Lánaskilmálar og endurfjármögnun	8
Ytri áhrif	10
Staða viðskiptavina og birgja.....	10
RÁÐSTAFANIR OG FORGANGSRÖÐUN	12
Til hvaða aðgerða horfa fyrirtæki	12
Forgangsröðun íslenskra fyrirtækja.....	14
Forgangsröðun íslenskra og annarra norrænna fyrirtækja.....	15
Fyrirtæki grípa til sparnaðaraðgerða.....	16
Lausafjárstýring.....	18
En hvaða upplýsingar?	20
NIBURSTÖÐUR.....	22
Áhrif fjármálakreppunnar	22
Ráðstafanir og forgangsröðun	23

Skýrslan **Áherslur í fjármálastjórn á krepputímum** var unnin í kjölfar rannsóknar sem Capacent framkvæmdi á öllum Norðurlöndunum í mars 2009. Rannsóknin byggðist á samræmdum spurningalista sem lagður var fyrir forstjóra, framkvæmdastjóra eða fjármálastjóra fyrirtækja sem valin voru af handahófi, þó ekki opinberra fyrirtækja eða stofnana. Að lágmarki fengust 200 svör frá hverju landi og fengust alls 1060 svör frá misstórum fyrirtækjum í ýmiss konar rekstri.

Ritstjóri: Hrafnkell Kárason

Nánari upplýsingar veitir:
Ingvi Þór Elliðason
forstjóri Capacent á Íslandi
ingvi.ellidason@capacent.is

Markmið rannsóknarinnar var að kalla fram áherslur í fjármálastjórn norrænna fyrirtækja og hvernig þeir hættir hafa breyst eftir að fjármálakreppan skall yfir heimsbyggðina.

FORSAGA OG GÖGN

Skýrslan **Áherslur í fjármálastjórn á krepputímum** var unnin í kjölfar rannsóknar sem Capacent framkvæmdi á öllum Norðurlöndunum í mars 2009. Rannsóknin byggðist á samræmdum spurningalista sem lagður var fyrir forstjóra, framkvæmdastjóra eða fjármálastjóra fyrirtækja sem valin voru af handahófi, þó ekki opinberra fyrirtækja eða stofnana. Að lágmarki fengust 200 svör frá hverju landi og fengust alls 1060 svör frá misstórum fyrirtækjum í ýmiss konar rekstri.

Markmið rannsóknarinnar var að kalla fram áherslur í fjármálastjórn norrænna fyrirtækja og hvernig þeir hættir hafa breyst eftir að fjármálakreppan skall yfir heimsbyggðina. Tilgangur rannsóknarinnar var ennfremur að bera Norðurlöndin saman. Fjármálakreppan hefur leikið Ísland verr en öll hin löndin og í þessari skýrslu er sjónum beint að stöðu Íslands og stöðu íslenskra fyrirtækja og hvernig íslensk fyrirtæki skera sig frá öðrum norrænum fyrirtækjum.

BEIN ÁHRIF FJÁRMÁLAKREPPUNNAR

Aukning skulda

Hrun bankakerfisins, aukin verðbólga og fall gjaldmiðilsins hafa haft afdrifaríkar afleiðingar fyrir skuldastöðu íslenskra fyrirtækja sem mörg hver voru með skuldir í erlendri mynt. Þetta kemur glöggst fram í því þegar stjórnendur eru spurðir um breytingar á skuldastöðu fyrirtækja sinna frá því um og eftir mitt ár 2008 fram á 2009. Þannig telja stjórnendur nær fjórðungs fyrirtækja að skuldir hafi aukist mikið og um 60% að skuldir hafi aukist nokkuð eða mikið. Rúmur fjórðungur telur skuldirnar ekki hafa breyst og um 15% telja skuldirnar hafa minnkað, þar af 2% að skuldirnar hafi minnkað mikið.

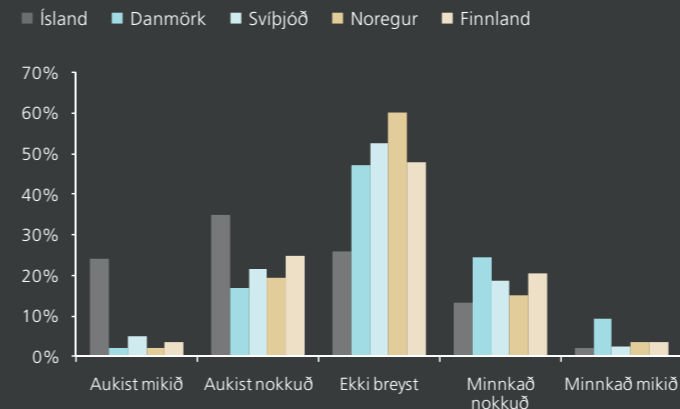
Ísland sker sig rækilega frá öðrum norrænum löndum að þessu leyti. Um 2% fyrirtækja í Danmörku og Noregi telja skuldir hafa aukist mikið en 3% í Finnlandi og 5% í Svíþjóð eða fimm til tíu sinnum færri en á Íslandi. Á bilinu 19%-22% fyrirtækja annars staðar á Norðurlöndunum telja að skuldir hafi aukist nokkuð eða mikið, sem er þriðjungur þess sem mældist á Íslandi.

Frávikið á hinum endanum er ekki jafn mikið en þriðjungur danskra fyrirtækja segir lánin hafa minnkað nokkuð eða mikið, fjórðungur finnskra og fimmtungur sænskra og norskra fyrirtækja á móti 15% íslenskra fyrirtækja líkt og áður sagði. Mesta frávikið er í óbreyttri skuldastöðu þar sem um helmingur fyrirtækja í Skandinavíu telur skuldastöðu sína óbreytta á móti fjórðungi hér. Þessi tíðindi sæta ekki furðu og ljóst að mörg íslensk fyrirtæki og þá einkum þau sem skuldsettu sig í erlendri mynt standa illa, með neikvætt eigið fé og því tæknilega gjaldþrota.

Um 2% fyrirtækja í Danmörku og Noregi telja skuldir hafa aukist mikið en 3% í Finnlandi og 5% í Svíþjóð eða fimm til tíu sinnum færri en á Íslandi.

AUKNING SKULDA

Mat á breytingum heildarskulda fyrirtækja frá miðju ári 2008.

Lánaskilmálar og endurfjármögnun

Það kemur ekki á óvart í ljósi mikilla hækkana á skuldum að íslensk fyrirtæki telji mun meiri hættu á að þau brjóti lánaskilmála en fyrirtæki annars staðar á Norðurlöndunum. Þannig telja tæp 20% íslenskra fyrirtækja töluverða hættu á því að þau brjóti lánaskilmála á meðan sambærilegar tölur eru 1,5%-4,5% annars staðar. Jafnframt telja um 56% íslenskra fyrirtækja einhverja áhættu, þ.e. litla eða töluverða áhættu, á því skilmálar verði brotnir. Sambærileg hlutföll eru frá um fimmtingi í Danmörku og upp í þriðjung í Svíþjóð.

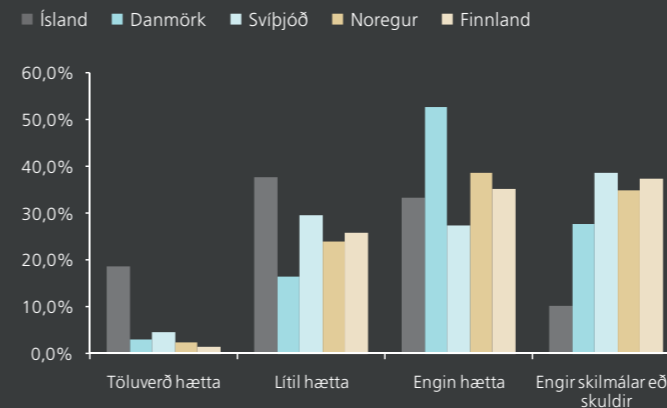
Einnig vekur athygli að fá íslensk fyrirtæki telja sig ekki þurfa að lúta slíkum skilmálum, þ.e. um 10% á meðan hlutfallið er þrefalt eða fjórfalt hærra annars staðar.

Þau íslensku fyrirtæki sem þurfa á endurfjármögnun að halda árið 2009 hafa mun færri möguleika en áður. Reyndar má ætla að mörg þeirra hafi frestað afborgunum að einhverju leyti en það hefur staðið flestum íslenskum fyrirtækjum til boða samkvæmt tilmælum ríkisstjórnarinnar og vinnureglum bankanna. Tæpur fimmtingur þeirra fyrirtækja sem sjá fram á endurfjármögnun árið 2009 telja sig mjög örugg um að geta gengið að slíkri fjármögnun á ásættanlegum kjörum og um 35% telja nokkurt óöryggi í kringum endurfjármögnunina. Til samanburðar er tíundi hluti danskra og norskra fyrirtækja mjög öruggur með endurfjármögnun. Hlutfallið er nokkru lægra í Finnlandi eða 7% en áberandi lægst í Svíþjóð, ríflega 1%. Hlutföllin eru jafnari meðal þeirra fyrirtækja sem finna fyrir nokkru óöryggi, 18%-29% á Norðurlöndunum samanborið við 35% á Íslandi líkt og áður sagði. Í ljósi þessa er ekki óvænt að mun færri íslensk fyrirtæki en önnur norræn fyrirtæki telja sig mjög örugg um endurfjármögnun eða um 10% á móti 20%-30%.

Þannig telja tæp 20% íslenskra fyrirtækja töluverða hættu á því að þau brjóti lánaskilmála á meðan sambærilegar tölur eru 1,5%-4,5% annars staðar. Jafnframt telja um 56% íslenskra fyrirtækja einhverja áhættu, þ.e. litla eða töluverða áhættu, á því skilmálar verði brotnir.

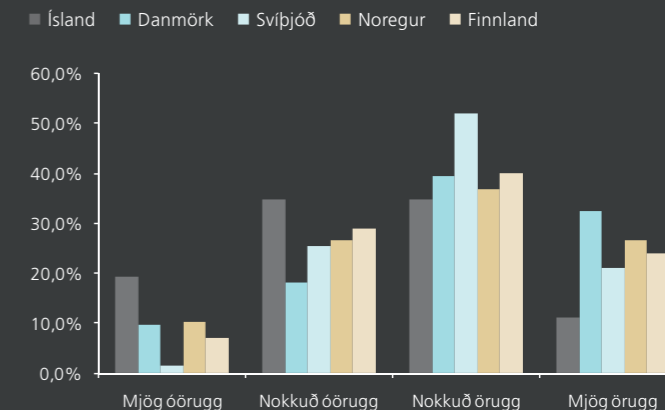
BROT Á SKILMÁLUM

Mat á hættu þess að brjóta skilmála skuldadasaminga á árinu 2009.

ENDURFJÁRMÖGNUN

Hversu örugg eru þau fyrirtæki sem þurfa endurfjármögnun árið 2009 um að slík fjármögnun sé möguleg á ásættanlegum kjörum.

Ytri áhrif

Fyrirtækin þurfa ekki einungis að glíma við innri vanda heldur líka breytt starfsumhverfi. Í sumum tilfellum gæti staða viðskiptavina eða minnkandi eftirspurn haft afgerandi áhrif á starfið. Þannig gæti reynst erfitt að innheimta kröfur, samningum sagt upp eða ekki endurnýjaðir eða eftirspurn minnkað. Eins gæti slæm staða birgja valdið því að þeir stæðu ekki við gerða samninga eða hefðu ekki sama svigrúm og áður til þess að bregðast skjótt við.

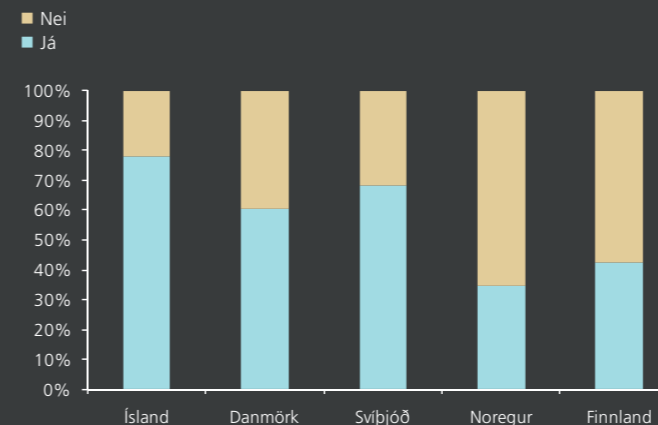
Fyrirtæki á Íslandi, Danmörku og Svíþjóð hafa töluverðar áhyggjur af stöðu viðskiptavina sinna en einkum þó þau fyrstnefndu. Um 78% íslenskra fyrirtækja telja að verri staða viðskiptavina sinna geti haft umtalsverð neikvæð áhrif á reksturinn á móti um 60% og 70% í Danmörku og Svíþjóð. Norsk fyrirtæki hafa minnstar áhyggjur að þessu leyti eða rúmlega þriðjungur og rúmlega 40% í Finnlandi.

Fyrirtækin hafa almennt minni áhyggjur af birgjunum sem þjóna þeim en þó hefur helmingur íslenskra fyrirtækja áhyggjur af því að birgjarnir standi sig ekki. Um þriðjungur danskra og sænskra fyrirtækja deilir þessum áhyggjum með helft íslenskra fyrirtækja, um fjórðungur norskra og fimmtungur finnskra.

Fyrirtækin þurfa ekki einungis að glíma við innri vanda heldur líka breytt starfsumhverfi. Í sumum tilfellum gæti staða viðskiptavina eða minnkandi eftirspurn haft afgerandi áhrif á starfið. Þannig gæti reynst erfitt að innheimta kröfur, samningum sagt upp eða ekki endurnýjaðir eða eftirspurn minnkað.

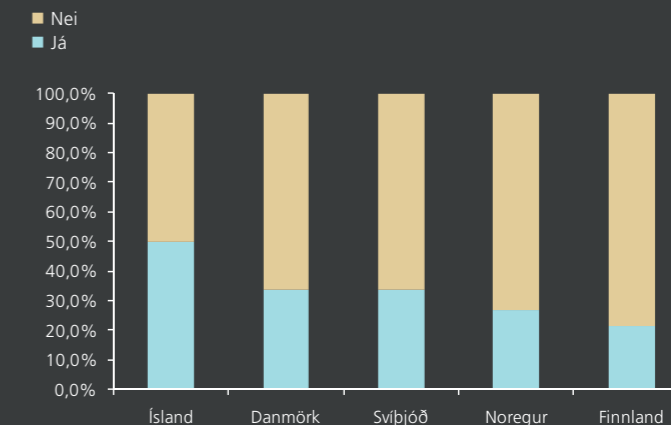
STAÐA VIÐSKIPTAVINA

Gæti staða viðskiptavina til dæmis vegna tapaðra viðskiptakrafna eða minnkaðra viðskipta haft afgerandi áhrif á fyrirtækið á árinu 2009?

STAÐA BIRGJA

Gæti staða birgja til dæmis vegna framleiðslutruflana eða tafa haft afgerandi áhrif á fyrirtækið á árinu 2009?

RÁÐSTAFANIR OG FORGANGSRÖÐUN

Til hvaða aðgerða horfa fyrirtæki

Fyrirtæki eru ólík og eins þær aðstæður sem þau búa við. Eins er mikill munur á aðstæðum á milli landa. Stjórnendur fyrirtækjanna voru beðnir um að renna yfir langan lista yfir ýmsar áherslur sem eru mikilvæg í rekstri fyrirtækja og merkja við þau atriði sem þeir hafa lagt aukna áherslu á frá síðari hluta árs 2008 miðað við fyrri tímabil. Áhersluatriðin eru mismunandi fyrir ólík fyrirtæki og ráðast af aðstæðum í hverju landi og aðstæður á Íslandi hafa verið mjög sérstakar.

Hver og einn stjórnandi gat merkt við eins mörg atriði í listanum og hann kaus. Með því að raða listanum upp eftir því tíðni, það er það setja það atriði sem flestir íslenskir stjórnendur merktu við í efsta sæti og svo koll af kolli, er hægt að fá vísbendingar um almennar áherslur íslenskra stjórnenda. Samanburður við sambærilegan lista sem búinn er til yfir öll Norðurlöndin gefur til kynna hvort Ísland hefur sérstöðu og þá hver hún er.

ÁHERSLUÞÆTTIR Í REKSTRÍ ÍSLENSKRA FYRIRTÆKJA

Mest áhersla er lögð á nr. 1 og minnst áhersla lögð á nr. 22

1. Rekstrarkostnaður
2. Áætlanagerð
3. Lausafjárstýring
4. Reikningshald
5. Laun
6. Samskipti við banka
7. Stjórnendaupplýsingar
8. Fjármögnun
9. Ytra regluverk
10. Vextir
11. Sala eigna
12. Markaðsáhætta
13. Samskipti við eftirlitsaðila
14. Veltufjárbinding
15. Úthýsing
16. Skattamál
17. Lagaleg áhætta
18. Hrávöruverð
19. Samskipti við fjárfesta
20. Stjórnmalaleg áhætta
21. Tryggingar og aðrar áhættur
22. Fjármálamarkaðir

ÁHERSLUÞÆTTIR Í REKSTRÍ ANNARRA NORRÆNNA FYRIRTÆKJA

Mest áhersla er lögð á nr. 1 og minnst áhersla lögð á nr. 22

1. Áætlanagerð
2. Rekstrarkostnaður
3. Lausafjárstýring
4. Stjórnendaupplýsingar
5. Fjármögnun
6. Markaðsáhætta
7. Veltufjárbinding
8. Vextir
9. Samskipti við banka
10. Reikningshald
11. Fjármálamarkaðir
12. Ytra regluverk
13. Skattamál
14. Laun
15. Tryggingar og aðrar áhættur
16. Hrávöruverð
17. Úthýsing
18. Lagaleg áhætta
19. Stjórnmalaleg áhætta
20. Samskipti við eftirlitsaðila
21. Sala eigna
22. Samskipti við fjárfesta

Forgangsröðun íslenskra fyrirtækja

Ef rýnt er í niðurstöður varðand forgangsröðun íslenskra fyrirtækja má sjá að þau leggja aukna áherslu á rekstrarkostnað, áætlanagerð, lausafjárstýringu, reikningshald og laun. Íslensk fyrirtæki eru því að draga saman seglin og reyna eftir fremsta megni að skera niður allan kostnað og huga að launum. Áhersla á lausafjárstýringu bendir til þess að staða fyrirtækjanna sé almennt verri, fyrirgreiðsla hjá bönkum ekki jafn auðsótt og áður og ennfremur kann hátt vaxtastig að valda því að fyrirtæki huga meira að lausafé frá degi til dags. Fyrirtækin hafa líka aukið áherslu á samskipti við banka enda mörg þeirra í verulegum vandræðum. Því tengt er aukin áhersla á stjórnendaupplýsingar enda mikilvægt að þekkja stöðuna vel og fá upplýsingar títt þegar lítið borð er fyrir báru.

Ef lítið er til þeirra þátta sem stjórnendur íslenskra fyrirtækja hafa hvað minnst aukið áherslu sína á þá eru það fjármálamarkaðir – enda svo gott sem lokaðir eftir hrun efnahagskerfisins á Íslandi og upptöku gjaldeyrishafta. Stjórnendurnir hafa heldur ekki aukið áherslu sína á tryggingar eða stjórnun annarra áhættuþátta en markaðsáhættu. Hrávöruverð ræðst að langmestu leyti af ytri aðstæðum og er misstór þáttur í starfsemi fyrirtækja eftir því hvert eðli þeirra er og kann það ráða miklu um litla áherslu á þann þátt. Ennfremur standa fá úrræði til að verjast breytingum í hrávöruverði, önnur en úrræði sem frekar mætti flokka sem sparnaðarúrræði, íslenskum fyrirtækjum til boða í dag.

Forgangsröðun íslenskra og annarra norrænna fyrirtækja

Hvað varðar samanburð við fyrirtæki í öðrum ríkjum á Norðurlöndunum þá er áhersla þeirra svipuð að því leyti að rekstrarkostnaður, áætlanagerð og lausafjárstýring skipa þrjú efstu sætin. Á tímum mikils umróts er við því að búast að fyrirtæki hvar sem er leggi sig fram um að eyða ekki í óþarfa, gera áætlanir eftir því sem hægt er í óvissu umhverfi og huga að því að hafa nægilegt laust fé þegar fjármálamarkaðir geta breyst mjög skyndilega eða eru verulega takmarkaðir líkt og á Íslandi.

Reikningshald og laun eru hins vegar þættir sem norræn fyrirtæki hafa ekki lagt aukna áherslu á og lenda nálægt miðjum flokki þar. Einnig vekur athygli að norræn fyrirtæki virðast ekki huga að sölu eigna og setja þann þátt í næstsíðasta sæti, enda er eignaverð almennt mjög lágt um þessar mundir en sum íslensk fyrirtæki kunna að neyðast til að selja eignir.

Íslensk fyrirtæki hafa aukið áherslu á stjórnendaupplýsingar sem eru í 7. sæti en á þessum viðsjárverðu tímum virðast önnur norræn fyrirtæki leggja enn meiri áherslu upplýsingar til yfirstjórnar um stöðu fyrirtækisins og setja það í 4. sæti. Sömu sögu má segja um fjármögnun sem er í 8. sæti hjá íslenskum fyrirtækjum en í því 5. hjá fyrirtækjum í öðrum norrænum löndum. Að þessu leyti, eins og svo mörgu öðru, er staða íslensku fyrirtækjanna gjörölik því sem gerist annars staðar á Norðurlöndunum þar sem vextir eru í sögulegu lágmarki, bankakerfið vel starfhæft og hvatt til þess að styðja við atvinnulífið. Fjármálamarkaðir hafa enda miklu meira vægi hjá öðrum norrænum fyrirtækjunum.

Fyrirtæki grípa til sparnaðaraðgerða

Rekstrarkostnaður og áætlanagerð voru þau tvö atriði sem bæði íslensk og önnur norræn fyrirtæki lögðu mesta áhersla á. Ef stjórnendur íslenskra fyrirtækja eru inntir eftir því hvaða aðgerða hafi verið gripið til á undanförunum mánuðum – umfram það sem áætlanir á fyrri hluta árs 2008 gerðu ráð fyrir – segjast nálægt þrír af hverjum fjórum hafa ráðist í verkefni til lækkunar á rekstrarkostnaði. Þótt þetta sé hærra hlutfall en annars staðar á Norðurlöndunum er ekki hægt að segja að Ísland skeri sig áberandi úr að þessu leyti þar sem hlutfallið er yfir 60% á Norðurlöndunum.

Rétt ríflega helmingur íslenskra fyrirtækja hefur frestað fjárfestingum eða hætt við fjárfestingar í nýjum verkefnum frá fyrra helmingi árs 2008. Frávikið frá öðrum norrænum löndum er ekki stórvægilegt, en þar hafa um 45% fyrirtækja frestað fjárfestingum eða hætt við verkefni.

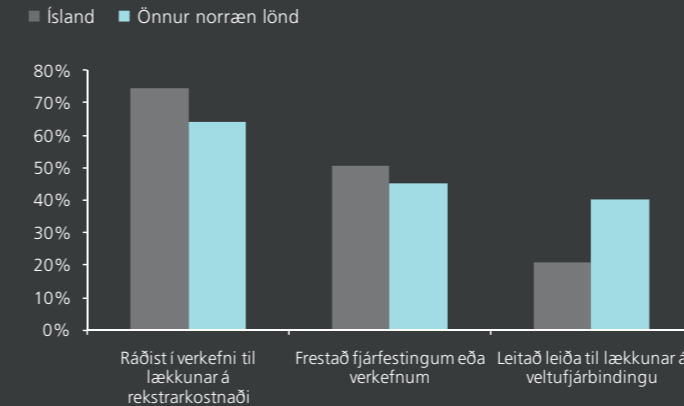
Veltufjárbinding vísar til þeirra fjármuna sem eru bundnir í skamms tíma, t.d. í birgðum eða viðskiptakröfum. Um 40% fyrirtækja annars staðar á Norðurlöndunum hefur gripið til aðgerða til að minnka slíka fjárbindingu, væntanlega með markvissari stýringu á birgðum og minni biðlund til þeirra sem skulda fyrirtækjunum til skamms tíma. Á sama tíma hafa einungis um 20% íslenskra fyrirtækja hugað að aðgerðum til þess að minnka veltufjárbindingu.

Lítill áhersla íslenskra fyrirtækja á veltufjárbindingu er athyglisverð í ljósi þess hversu mikla athygli rekstrarkostnaður og varkárni í nýjum fjárfestingum er. Ef til vill leynast frekari tækifæri fyrir íslensk fyrirtæki til hagræðingar með því að huga að veltufjárbindingu.

Ef stjórnendur íslenskra fyrirtækja eru inntir eftir því hvaða aðgerða hafi verið gripið til á undanförunum mánuðum – umfram það sem áætlanir á fyrri hluta árs 2008 gerðu ráð fyrir – segjast nálægt þrír af hverjum fjórum hafa ráðist í verkefni til að lækka rekstrarkostnað.

SPARNAÐUR, FRESTUN EÐA LOSUN FJÁRMUNA

Hlutfall þeirra fyrirtækja sem hafa, umfram það sem áætlanir á fyrri helmingi ársins 2008 gerðu ráð fyrir, ráðist í verkefni til að lækka rekstrarkostnað, frestað fjárfestingum eða verkefnum eða leitað leiða til lækkunar á fjármunum bundnum til skamms tíma.

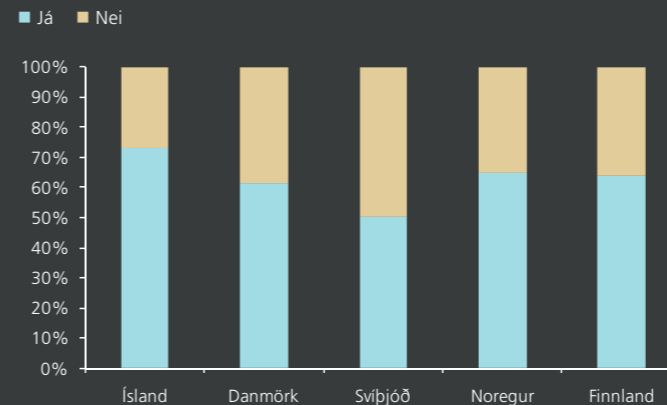
Lausafjárstýring

Bæði íslensk og önnur norræn fyrirtæki settu lausafjárstýringu í 3. sæti listans varðandi auknar áherslur í fjármálastjórn. Auknar upplýsingar um lausafjárstýringu eru þó ofar í huga íslenskra stjórnenda en hinna en nærri 70% íslenskra fyrirtækja hafa gert slíkar skýrslur annaðhvort tíðari eða ítarlegri. Svíar virðast síst sjá þörf á því að auka slíkar upplýsingar en um helmingur sænskra fyrirtækja hefur aukið upplýsingagjöfina samanborið við rúmlega 60% danskra, norskra og finnskra fyrirtækja.

Bæði íslensk og önnur norræn fyrirtæki settu lausafjárstýringu í 3. sæti listans varðandi auknar áherslur í fjármálastjórn.

MEIRI UPPLÝSINGAR UM LAUSAFJÁRSTÖÐU

Skipting fyrirtækja eftir löndum og því hvort þau hafi lagt aukna áherslu á upplýsingar lausafjárstýringu og upplýsingagjöf hjá fyrirtækinu og þá hvort hún sem tíðari eða ítarlegri.

En hvaða upplýsingar?

Ef litið er aftur til áherslupáttta í rekstri fyrirtækja þá settu fyrirtæki annars staðar á Norðurlöndunum stjórnendaupplýsingar í fjórða sæti á eftir rekstrarkostnaði, áætlanagerð og lausafjárstýringu. Íslensk fyrirtæki setja stjórnendaupplýsingar aðeins neðar, þ.e. í sjöunda sætið, og reikningshald, laun og samskipti við banka í fjórða til sjötta sæti. Kannað var sérstaklega hvers konar upplýsingum fyrirtækin eru að kalla eftir og það þarf ekki að koma á óvart að krafist er ítarlegri upplýsinga varðandi þau atriði í rekstrinum sem lögð hefur verið meiri áhersla á, t.a.m. lausafjárstýringu og rekstarkostnað. Þannig hafa íslensk fyrirtæki lagt mesta áherslu á upplýsingar um tekjur og sett upplýsingar um lausafjárstöðu í 3. sæti. Einnig er lögð mikil áhersla á greiningu á kostnaði, þannig er beinn kostnaður í 2. sæti og óbeinn í 4. sæti. Arðsemi vöru eða þjónustu kemur þar á eftir.

Áhersla á ákvæði lánasamninga, vöxt og tölur um veltufjármögnun hefur aukist minnst. Eins fram hefur komið áður telur stór hluti íslenskra fyrirtækja líklegt að ákvæði lánasamninga verði brotin á árinu 2009 og þessa litlu áherslu má væntanlega rekja til þess að þetta vígi sé ekki verjandi. Ákvæðin eru í mörgum tilfellum brotin eða engin úrræði til þess að koma í veg fyrir að þau verði brotin, þar ráði ytri aðstæður mestu. Áherslan á vöxt er litil um þessar mundir – fyrirtæki sjá fá sóknarfæri í stöðunni og reyna að verja núverandi stöðu eða jafnvel selja eignir. Fyrirtækjum annars staðar á Norðurlöndunum er mest umhugað um greiningu á kostnaði, setja beinan kostnað í 1. sæti og óbeinan kostnað í 3. sæti. Áhersla á lausafjárstýringu kemur fram í því að tölur um sjóðstreymi eru í 2. sæti en íslensk fyrirtæki settu það atriði í 7. sæti. Önnur norræn fyrirtæki settu hins vegar tölur um lausafjárstöðu í 8. sæti samanborið við 3. sæti hjá íslenskum fyrirtækjum. Ofangreint mynstur kann að benda til þess að íslensk fyrirtæki þurfi virka stjórnun á lausafjárstöðu frá degi til dags á meðan fyrirtæki annars staðar á Norðurlöndunum geta hugsað til lengri tíma.

Ef litið er til þeirra atriða sem lögð er minnst áhersla á þá eru fyrirtæki á öllum Norðurlöndum sammála um að leggja litla áherslu á ákvæði lánasamninga og vöxt. Hins vegar vekur athygli, sem fyrr, að í hinum norrænu löndunum leggja fyrirtæki meiri áherslu á veltufjórðingubindingu heldur en íslensk fyrirtæki.

ÁHERSLUÞÆTTIR Í UPPLÝSINGAGJÖF ÍSLENSKRA FYRIRTÆKJA

Mest áhersla er lögð á nr. 1 og minnst áhersla lögð á nr. 17

1. Tekjur
2. Beinn kostnaður
3. Lausafjárstaða
4. Óbeinn kostnaður
5. Arðsemi vöru og/eða viðskiptavina
6. Hröðun uppgjörsvinnu
7. Tölur um sjóðstreymi
8. Gæði upplýsinga
9. Fjármagnsliðir
10. Fjármagnsuppbygging og skuldastaða
11. Mikilvægi upplýsinga
12. Hagnaður eftir fjármagnsliði
13. Tölur úr efnahagsreikningi
14. Hagnaður og hlutfall hagnaðar fyrir fjármagnsliði
15. Tölur um veltufjármagn
16. Vöxtur
17. Ákvæði lánasamninga

ÁHERSLUÞÆTTIR Í UPPLÝSINGAGJÖF ANNARRA NORRÆNNA FYRIRTÆKJA

Mest áhersla er lögð á nr. 1 og minnst áhersla lögð á nr. 17

1. Beinn kostnaður
2. Tölur um sjóðstreymi
3. Óbeinn kostnaður
4. Gæði upplýsinga
5. Mikilvægi upplýsinga
6. Tekjur
7. Arðsemi vöru og/eða viðskiptavina
8. Lausafjárstaða
9. Tölur um veltufjármagn
10. Hagnaður og hlutfall hagnaðar fyrir fjármagnsliði
11. Tölur úr efnahagsreikningi
12. Hröðun uppgjörsvinnu
13. Fjármagnsuppbygging og skuldastaða
14. Fjármagnsliðir
15. Hagnaður eftir fjármagnsliði
16. Vöxtur
17. Ákvæði lánasamninga

NIÐURSTÖÐUR

Áhrif fjármálakreppunnar

Íslenska krónan féll mikið á árinu 2008, sérstaklega í kjölfar bankahrunsins í byrjun október. Mörg íslensk fyrirtæki voru skuldsett í erlendri mynt og því hækkuðu lánin skarpt. Jafnframt voru vextir háir á íslenskum skammtímaskuldum, verðbólga há sem hækkaði verðtryggðar skuldir og ýmsar eignir rýrnuðu í verði. Það er því ekki að undra að skýrasta dæmið um áhrif fjármálakreppunnar á Íslandi og hvernig landið sker sig frá öðrum norrænum löndum að fjórðungur íslenskra stjórnenda telji skuldir hafa aukist mikið og um 60% að þær hafi aukist mikið eða nokkuð á meðan sambærilegar tölur annars staðar frá eru í kringum 3% og 24%.

Tæplega 20% íslenskra fyrirtækja telja enn fremur að töluverð hætta sé á því að þau brjóti lánaskilmála á móti 3% fyrirtækja hinna norrænu landanna. Hlutfall íslenskra stjórnenda sem telur einhverja áhættu, þ.e. töluverða eða litla, á því að lánaskilmálar verði brotnir eru líka ríflega tvöfalt fleiri en annars staðar á Norðurlöndunum eða 56% á móti 27%. Möguleikar á endurfjármögnun eru líka takmarkaðri fyrir íslensk fyrirtæki en 54% þeirra eru óörugg að einhverju leyti varðandi endurfjármögnun á árinu 2009 samanborið við 32% að meðaltali í nágrannalöndunum.

Á Íslandi hefur orðið kerfishrun, flestöll fyrirtæki og mikill hluti almennings eru verr sett en áður. Neyslumynstur hefur breyst, innfluttar vörur stórhækkað í verði, aðgangur að lánsfé takmarkast og varkárni einkennir fjárfestingar og eyðslu. Það er því ekki nema von að íslensk fyrirtæki hafi áhyggjur af stöðu viðskiptavina sinna og umfangi viðskipta almennt. Nær fjögur af hverjum fimm íslenskum fyrirtækjum telja að staða viðskiptavina sinna geti haft umtalsverð áhrif á reksturinn árið 2009. Reyndar er hlutfallið einnig hátt annars staðar á Norðurlöndunum, t.d. 68% í Svíþjóð og 61% í Danmörku. Þessar áhyggjur plaga Norðmenn og Finna í minna mæli en 35% og 42% deila þessum áhyggjum.

Ráðstafanir og forgangsöröðun

Fyrstu viðbrögð fyrirtækja við fjármálakreppunni eru niðurskurður í kostnaði og umfangi og lausafjárstýring hefur verið tekin fastari tökum. Fyrirtækin reyna að verja þau vígi sem þau hafa og hætta við eða fresta nýjum verkefnum. Þetta á við alls staðar á Norðurlöndunum þótt í mismiklum mæli sé en er mest áberandi á Íslandi þar sem verkefni til lækkunar á rekstrarkostnaði og frestanir eru tíðastar. Það er ekki jafn algengt að fyrirtæki hafi reynt að leita leiða til þess að minnka bindingu fjármuna til skamms tíma, svo sem með því að minnka birgðir eða hraða innheimtu útistandandi krafna. Slíkar aðgerðir eru þó algengari á hinum Norðurlöndunum en hér og ef til vill ástæða fyrir íslensk fyrirtæki að huga að því að hvort lækkun veltufjárbindingar geti losað um fjármuni. Ólíkt öðrum norrænum fyrirtækjum sem virðast forðast sölu eigna við þær aðstæður sem nú ríkja þá virðast íslensk fyrirtæki hugleiða slíkt þótt það sé ekki efst á forgangslistanum.

Lausafjárstýring og upplýsingagjöf henni tengd er alls staðar ofarlega í huga stjórnenda þótt íslensk fyrirtæki hafi aukið þá áherslu meira en önnur. Að lausafjárstöðu viðbætti leggja íslensk fyrirtæki mesta áherslu á tekjur, kostnað og arðsemi. Sjóðstreymi, sem er nær efst, og veltufjárbinding, sem er um miðjan hóp, er öðrum norrænum stjórnendum mun ofar í huga en íslenskum kollegum þeirra sem setja sjóðstreymið um miðjan hóp og veltufjárbindinguna nærri því neðst.

Capacent er fararbroddi norrænna ráðgjafarfirmækja með yfir 500 starfsmenn og skrifstofur í Danmörku, Svíþjóð, Íslandi, Finnlandi og Noregi. Sérstaða Capacent er fólgin í einstakri nálgun við áskoranir viðskiptavina með samspili rannsókna, ráðgjafar, ráðninga og þjálfunar. Þekkingargrunnur Capacent mótast af fjölbreyttum rannsóknum, yfirgripsmikilli þekkingu og traustu samstarfi við fjölmörg alþjóðleg fyrirtæki. Við einbeitum okkur að því að nýta þekkingu til að bæta árangur viðskiptavina á öllum sviðum og skapa þeim með því ápreifanleg verðmæti.

CAPACENT Á ÍSLANDI • BORGARTÚNI 27 • 105 REYKJAVÍK • SÍMI 540 1000 • WWW.CAPACENT.IS

© JÚNÍ 2009 CAPACENT Á ÍSLANDI